

EGYHÁZI- ÉS ISKOLAI SZEMLE

Felelős szerkesztő: DEBRECZENI ISTVÁN református lelkész

Megjelenik két hetenként, szombaton.

Előfizetési ára: egész évre 50 Lei, fél évre 25 Lei, egyes szám 2 Lei.

Szerkesztőség: Salonta (Nagyszalonta) Református lelkészi hivatal, a hová a lap szellemi részére vonatkozó minden közlemény küldendő. Kiadóhivatal: Oradea-Mare (Nagyvárad) Ferdinánd király-út (Rákóczi-út) 14. szám. Előfizetési díjak, hivatalos hirdetések díja, reklamációk Konrád Géza címére, Nagyvárad, Ór-utca 1. sz. küldendők.

Tanítónőképzőink sorsa.

A nevelésügy egyházunknak a lelki élet ápolásával és mélyítésével egyenlő fontosságú feladata. Azt hiszem, ez ma mindenki előtt kétségtelen. Valamint az is, hogy iskolák nélkül templomaink is üresebbek lesznek és amit nem olthatunk be a gyermek szívébe, a felnőttébbé már sokkal nehezebben olthatjuk bele. Ezen a ponton az iskolaügy túlnő egyházunk keretein: nekik léteérdekévé válik. De viszont éppen ezért nem megtenni mindent iskoláinkért, mint nemzetfenntartó elem továbbra is teljesíteni akarjuk hivatásunkat. Bizonyos, hogy évek óta szinte megbírhatalannak látszó nehézségekkel kell küzdenünk, aminek egyszerű oka, hogy letértünk a régi biztos alapról, mely a magunk erejéből, az áldozatos buzgóságból állott. Belekapaszkodtunk az államba, mint a gyermek a haladó szekérbe és amidőn leszakadtunk róla, csudák csudája, hogy élettelenül nem terültünk el a földön. Másik káros hatását már előbb láttuk, mikor sokan összetévesztették az édes anyát a dajkával és nem azt szerették, aki szerette, nevelte, vezette őket, hanem aki jobban tudta táplálni, aki nagyobb kenyeret tudott adni.

Van hitem afelől, hogy elemi iskoláinkra nézve öntudatra ébredt egyházaink legnagyobb része megbirna küzdeni magában is az anyagi nehézségekkel, bár szerzett jogaink és a bekegyesítés alapján a hatalmi támogatást az új államalakulattól is várjuk. De sokkal aggasztóbb középiskoláink sorsa, melyeknek életétől, virágzásától függ fajunk műveltsége, szellemi életének fejlődése. Ebből a nézőpontból tekintve tagadhatatlanul szükség van mindegyikre a királyhágómelléki kerületben is, csak hogy úgy kell elosztani, ahogy a célnak legjobban megfelelnék. Az anyagiak mellett tehát figyelembe kell venni a kulturális szükségletet. Az előbbi azért, hogy hordozhatatlan teherre ne váljanak, az utóbbi, hogy fajfentartási hivatásuknak megfeleljenek.

Igy kell gondolkoznunk a nagyváradai és

szatmári tanítónőképző intézet sorsáról. Bármennyire ideális a nők magasabb kiképeztetése a jelen körülmények között mindakettőt a mai alakjában fenn nem tarthatjuk. Különösen nem akkor, mikor fiuképzőnk egyáltalán nincs. Egy megoldási mód van tehát ma még előttünk: az egyik intézetnek tanítónőképzővé való átalakítása. Melyik maradjon meg és melyik lesz legcélszerűbben átalakítható: eldöntésre váró, nagyfontosságú kérdés, melynek teljes megoldásától ugye lehet a jövő nemzedékek műveltsége, sorsa, szellemi színvonala függ. Nem szándékom, hogy most e kérdésre feleletet adjak, vagy bármelyik részről egyetlen érvet is felhozzak. Tegyük úgy ezt azok, kiknek e kérdéssel szakszerűen kell foglalkozniuk, hogy mire a végleges döntés ideje elérkezik, minden oldalról megvilágítva láthassuk. E néhány sor csupán a sorompó felnyitása a vitézi verseny előtt: kezdődjék hát meg minden elfoglaltságtól menten egyedül egyházunk és magyar műveltségünk szeretetétől vezérelve.

D. I.

Az egyházmegyék új területi beosztása.

A királyhágómelléki református egyházkerület hivatalos megalakulását nyomon kell követnie az ideszakadt csonka egyházmegyék célszerű területi beosztásának is, hogy az ősz folyamán esedékes 10 éves tisztújítás idejére már, az egyházmegyék s aztán az ő véleményük alapján a kerületi közgyűlés, a törvény előírása értelmében, letárgyalhassák ezt a nagyon fontos kérdést.

Sürgőssé tette újabban az egyházmegyék kikerekítését az a körülmény is, hogy a vallás- és művészetügyi miniszter április hó 1-től kezdve csak azoknak az espereseknek ígér állami dotációt, akiknek legalább 20 egyházközség áll az igazgatásuk alatt, de nem emel nehézséget — értesülésünk szerint — az ellen, hogy a kisebb egyházmegyék egyházközségeinek a száma új beosztással huszra kiegészíttessék.

Részt ebből az indokból, részint pedig magasabb közigazgatási okokból kifolyólag, még az erdélyi egyházkerület igargatótanácsa is kívánatosnak tartja a kebelébe tartozó egyházmegyék új kikerekítését s az ügy előkészítése végett bizottságot küldött ki.

Annál szükségesebb tehát foglalkozni nekünk e lap hasábjain az egyházmegyék új területi beosztásának a kérdésével, hogy így több oldalról megvitatható legyen az ügy az egyházmegyék s majd az egyházkerület plénuma elé.

A királyhágómelléki református egyházkerület, tudvalevőleg, 8 csonka egyházmegyéből alakult s jelenleg 181 egyházközség tartozik a kebelébe. Elég tekintélyes számu gyülekezet, amelyből legalább 7 új egyházmegyét meg kell alkotnunk, hogy az egyházkerületnek meg legyen kifelé is az ereje és a tekintélye. Sőt szó volt a történelmi Erdélyhez szorosan nem tartozó szilágyi egyházközségek idecsatolásáról is, az új egyházkerület megerősítése végett, azonban a kifejlődött egyházalkotmányi különbség miatt erről a tervről le kell mondanunk.

Vegyük csak sorba a tiszántúli egyházkerületből Románia területére esett egyházmegyék új beosztását.

A békésbányai 18 anyaegyházhoz könnyen lehetne csatolni 2–3 egyházat Arad vidékéről, a nagyszalontai egyházmegye még az újabb megcsonkítás után is hatalmas erőt képviselne a megmaradó 28–29 egyházával.

A nagykarolyi csonka egyházmegye 17 egyháza szintén minden nehézség nélkül kiegészíthető volna, a szomszédos érmelléki egyházmegye 34 egyházközségéből, a megkívánt huszas létszámmra.

Bihar maradhat háborítatlanul a maga 30 gyülekezetével és így volna már 5 eléggé arányos beosztású új egyházmegyénk.

Legnehezebben megoldható az északi sarokban levő 3 töredék egyházmegye új elrendesésének a kérdése, mert ezeknél meglehetősen fel kellene forjatni a régi kereteket, ha figyelemmel kívánunk lenni a területi és lélekszámbeli célszerű beosztásra is.

Szatmár ugyanis multjánál, református intelligenciája nagyszámánál és 3 középfoku tanintézeténél fogva feltétlenül ragaszkodik hozzá, hogy mint egyházmegyei elnevezés fennmaradjon. Igaz, hogy csak 9 gyülekezeete maradt ide át, de ezekben több mint 15000 a lélekszám. Földrajzi fekvése azonban olyan, hogy az ugocsi és nagybányai egyházmegye Szatmárhoz közel fekvő gyülekezeiteiből könnyen ki lehetne kerekíteni a huszas létszámot. Még ezután is megmaradna 30 egyházközsége a nagybányai egyházmegyének,

mert a máramarosi két egyház meg inkább ennek a keretében illelnek be s kárpótolva lenne az egyházmegye a máramarosszigeti egyház és főgimnázium odakapcsolása által is, amely utóbbi nagymultu intézménynek az életrekeltésével nemes hivatást tölthetne be ott a végeken.

Ezekben voltam bátor nagy és fontos kérdéshez pár gondolatot odavetni. Kérem azonban, hogy szóljanak hozzá a lap hasábjain mások is a dologhoz, mielőtt a végleges döntés benne megtörténne.

Béltky Lajos.

Vándorgyűlések

Kerületi gyűlésünk dr. Harcsár Géza világi főjegyző indítványára elhatározta, hogy a kerületi gyűléseket váltakozva más-más városban tartja meg. Nem ismerem az indítvány indokait, de a legnagyobb mértékben helyeslem úgy az indítványozó, mint az elhatározó közgyűlés gondolkodását. Sőt követésre méltó példának állítom a többi egyházmegyék elé is. A nagyszalontai különben már ki is mondta, hogy ezentúl az évi egyik gyűlését sorban a nagyobb gyülekezetekben fogja tartani. Kiszámíthatatlan erkölcsi és anyagi haszonnal fognak járni ezek a vándorgyűlések. Állandóan egy helyen tartva elvesznek a megszokottság hétköznapiaságában, míg időnkint máshol, valósággal eseményszámba mennek. Csak jól kell rendezni és ki kell használni minden időt és alkalmat. Sonasem szabad megelégedni magával a hivatalos gyűlésekkel! Legyen mindegyik előtt alkalmi istentisztelet idegen szónokokkal, esetleg énekszámokkal, gyűlésezzen a lelkesegyesület előre kidolgozott nivós programmal, melyen a közönség is részt vehessen és rendezzen akár a lelkesegyesület, akár maga az egyházmegye vallásos estélyt, vagy kulturális hangversenyt, amelyik megfelelőbb. Az estély bevétele, úgyesen rendezve szép összeget fog hozni valamely egyházi, vagy iskolai célra. Elképzelhetetlen, hogy mennyi áldás fakad egy-egy ilyen egyházi eseményből. A gyülekezetek tagjai közül hányan fognak érintkezni lelkesekkel, akik a vendéglátás ideje alatt mennyi jóval és nemesnek nyerhetik meg őket! Hány szívben fogja megerősíteni, vagy felébreszteni a hitet, buzgóságot, áldozatkészséget! Hánynak, talán az egész gyülekezetnek a lelkében fogja mélyíteni a vallásos életet. Pedig ki merné mondani, hogy minderre szükség ne volna?

Figyelő.

Előfizetőinkhez. A kiadóhivatal nevében azzal a kérelemmel fordulunk előfizetőinkhez, hogy aki lapunk I. évf. 5. számát nélkülözheti, szíveskedjék a kiadóhivatalba beküldeni

Halottaink

Beüthy Zsolt április 18 án 74 éves korában elhunyt Szilády Áron után csakhamar újabb és még súlyosabb veszteség érte halálával a magyar kultúrát, közelebbről a magyar irodalom történetét és esztétikát, melynek tanszékét Greguss Agost után 30 éves korában foglalta el a budapesti egyetemen. Azóta egész a legutóbbi időkig szakadatlanul munkálkodott, a mai nemzedéknek nevelője, mestere, a magyar komoly szellemi életnek vezetője, fáklyafénye volt. Mi kétszeresen büszkéek voltunk rá, mert igaz református volt, ki egyházunk közéletében tevékeny szerepet töltött be és mi kétszeresen gyászoljuk, mert élete kibukkanásával sötétebb lett a magyar égbolt.

Paszucák Irén, a szatmár-németi református tanítónőképző intézet igazgatója április 6-án, hosszas betegeskedés után meghalt. 24 éven át tanított a leányiskolában bámulatos szorgalommal és komoly szakképzettséggel, majd a tanítónőképzőt 12 évig igazgatta lelkiismeretes buzgósággal. Temetése 8 án ment végbe óriási részvét mellett. A koszorúválság címen befolyt összegből az iskola nevére alapítványt létesít.

Az elhunytak emléke legyen áldott, mi pedig higgyünk a feltámadásban!

Irodalom

Virágos kertemből.

(Versek. Írta: Kürthy Károly. 96. lap. Ára 15 le.)

A költő református papok példáját követve, kötetbe gyűjtötte össze Kürthy Károly szamoskőrödi ref. lelkész költői gondolatait, ihletet lelkének alkotásait, hogy a szűk baráti körön túl másoknak, a távolállókknak is alkalmuk legyen azt olvasni és megismerni.

Mintegy száz kisebb-nagyobb költeményt tartalmaz a gyűjtemény. Összinté, igaz érzések visszhangjai ezek, melyeknek egyetlen sorában sem találni a mai fiatal íróknál immár megszokott nyugatias mesterkéeltséget, sem a rejtelmes érthetlenséggel való tüntető hivalkodást. Egyszerű érzések egyszerű kifejezése a Kürthy Károly lírája, mely épen azért megkapja az olvasó lelkét s természetességének kedves bájával éri el a hatást, melyet mesterséges fogásokkal sohasem érőszakol.

Két részre osztotta szerző kötetét. „Az Áhitat” című részben vallásos tárgyú költeményeit adja, míg „Tavaszból a nyárba” cím alatt a többiekét foglalja össze. E rész tartalmazza a világi tárgyú költeményeit, melyeknek jó része saját családi köréhez kapcsolódik.

Lirai melegségben vallásos költeményeit illeti az első rész, melyekhez azonban hasonló értékkel csatlakoznak a többiek is. Általában biblikus hangulat ömlik el az egész kötetben s ha napjaink tisztán látott társadalmi problémáit érinti is, sohasem ostoroz, — inkább egy-egy szelid képben vagy bibliai vonatkozásban biztosítja a frappáns hatást az olvasó lelkében.

A formában a szerző igazi művész; nyelve változatos, zengzetes és dallamos. Néhányat ver-

sei közül már meg is zenésítettek vagy melodramává dolgoztak fel.

Kürthy Károly költői műveit örömmel üdvözljük, s ajánljuk figyelmébe mindenkinek, ki a szépet a szépiért szereti...

Hfp.

Dr Erdős Károly „Az én vallásom” c. könyve a napokban hagyta el a sajtót. E miniatűr kiadása mű konfirmációi ajándéknak készült. Ismertetésére visszatérünk.

Oláh Gábor neves debreceni költő új regényét adott ki, melynek címe „Fehete angyal”. Benne a béke és háború határmesgyén gördít át rendkívül izgalmas cselekményt s a békéből a háborúba átkényszerített ember lelki átváltozását festi meg.

Egyházi hírek

A **lelkészi államsegélyek** kiutalása az 1922 évi március 31-ig terjedő időre megtörtént. A püspöki hivatal felhívja a lelkészeket, hogy a megküldött nyugtatványokat aláírva, megpecsételve az illetékes esperesi hivatalhoz haladéktalanul küldjék meg, mert a segélyösszeg az összes lelkészek nyugtájának beérkezése után azok ellenében fog az adóhivatal által kifizettetni. Csak egy nyugta késedelmes beküldése, megakasztja a többi lelkészárszámát illetménye kifizetését. Késedelem esetén a közvetlen küldőnc útján való beszerzés a késedelmes lelkész terhére történik. A pénzt az illetékes esperesi hivatal fogja kiosztani. Az üresen küldött nyugtát a másikkal megfelelően kérem kiállítani. Az 1922. júl.-dec. illetmény az esperes urakhoz átutaltva és kiosztás alatt van.

Telegdi József mezőtelegdi egyházközségi főgondnok újabb felemelő példáját statualja a kálvinista áldozatkészségnek. A presbiterium husvét másodnapján tartott ülésén 10 000 lelt ajánlott fel a lelkész lak renoválási költségeinek fedezésére. Az újonnan visszaállított, sok hazavona után engedélyezett felekezeti iskola egyik tanítójának fizetése kiszolgáltatását a jövő tanévre szintén magára vállalta s ez a másik 10 000 lelt teszi ki. Ha visszagondolunk az elmúlt öt esztendő folyamán — mióta nagynevű atyja örökébe lépett — tett ezrekre menő adományaira: a „sötétségben” világító fáklya gyanánt mutathatjuk fel! — A bihari református egyházmegye hálatartozást ró le akkor, amikor — atyja örökébe — pártkülönbség nélkül, egyhangulag tanácsbírájává választja.

A **felekezeti iskolák ügye** úgy látszik végre megoldást nyer. Az erdélyi egyházak képviselői, mint ismeretes, a múlt hó végén beható tanácskozást folytattak Angelescu közoktatásügyi miniszterrel a magyar felekezeti iskolák államhoz való viszonyának rendezésére és az államsegélyek megoldására nézve. A tárgyalás anyaga a minisztertanács elé kerül, melynek eredménye április végére, 23 - 25 táján várható, mikor a püspökök újra tárgyalni fognak a kormánnyal. Reméljük, végre megszűnik az eddigi kínos bizonytalanság s az állam teljes szabadságot és támogatást fog nyújtani. Annál is inkább bizunk benne, mert ezt a miniszter a maga és az állam becsületbeli kötelességének vallotta.

A nagyszalontai egyházmegye 100. ados ünnepsége alkalmával tartandó sorsolás jegyeit a rendezőség szétküldötte. Főbb nyeremények: két hold szántóföld; 1 kanca-csikó, gr. Tisza Kálmán adománya; 1 üsző fajborju, Fráter Emil adománya; 1 tenyész-koca, Gyémánt Testvérek adománya; 1 métermázsa buza, dr. Miskolczy Jenő adománya; és más számos értékes nyereménytárgy. 1 sorsjegy 10 lei. Kapható Kovács István egyházmegyei aljegyzőnél, Nagyszalontán [Városháza].

Szalmáron a reform. emléknapijától 22 valóságos délutánt tartottak, melyeknek perselypénze 12.218 lei volt a felekezeti elemi iskola javára. De még ennél is sokkal többet érő az erkölcsi haszon a vallásos buzgóság fejlesztésében.

Önkéntes adózás. Nagyszalontán a presbyterium és egyházközségi közgyűlés kimondotta, hogy az eddigi szokásos adózás helyett a hívek önkéntes áldozatkésztségére bizza sorsát és jövőjét. Pedig 15 tanerős iskolájának fenntartásáról, összesen 170.000 lei előteremtéséről van szó. Ime tehát ismét egy gyülekezet, hol az egyház és iskola jövője az egyedüli ideális keresztyéni alapra, a hívek munkás áldozatkész szeretetére, a kor szavát megértő, öntudatos kálvinista hitre támaszkodik. Tele hittel, jöreménységgel tekintenek a szalontaiak a jövő elé. A reménység Istene ne hagyja őket megsegyenyülni.

Temesváron a Református Nőegylet márc. utolsó napján nagy ujjászervező-gyűlést tartott, melyben Szabolcska Mihály esperes mellett fia Szabolcska László fejt ki nagy buzgóságot.

Az érmelelki egyházmegye közgyűlése április 25. és 26.-án lesz. 25-én délelőtt lelkészi értekezlet, gyámintézeti közgyűlés, délután bírósági tárgyalás és tanácsbírói konferencia, másnap délelőtt rendes közgyűlés, melyen a 10 éves ciklus lejártával az egész tisztikar lemond és új választás alá kerül.

Az erdélyi egyházkerület igazgatótanácsa felterjesztést küldött a theol. fakultás mellett létesítendő román nyelv és irodalmi tanszék tárgyában, melyre értesülésünk szerint egyik államtitkár van kombinációban. Az ig. tanács elrendelte, hogy az állami iskolalátogatások alkalmával — autonómiánk és a békeszerződésben biztosított jogai alapján — tárgyalás és jegyzőkönyvek nyelvén csak a magyar nyelv használható.

Tudomásra hozzuk, hogy a születési, halotti és esketési anyakönyvi ivatek és kivonatokat a püspöki hivatal a megrendelő lelkészi hivatalokhoz megküldötte, ha valóban meg nem érkezett volna, értesítést kérünk. E nyomtatványok a püspöki hivatalnál kaphatók.

Szülők figyelmébe!

Ha pénzt akarnak megtakarítani, úgy látogassanak el

SCHNEIDER és MIHELFIHEZ

Ferdinánd király- [Rákóczi-] ut 10. [Széchenyivel szemben.]

Szerkesztői üzenetek...

Mivel több oldalról panaszt emeltek, hogy lapunkat későn vagy egyáltalán nem kapták meg, felkérjük a lelkészi hivatalokat, hogy helységek és utolsó postájuk román neveit a magyar mellett egy portómentes levelező-lapon a szerkesztőséggel sziveskedjenek postaforgatásával közölni, hogy a kiadóhivatal aszerint expedíálhassa. — **T. Gy. Érkürtőhelyes.** A beküldött cáfolat már a múlt számmunk lezárta után érkezett, mostani közzététele pedig már idejét multá De különben sem cáfolata a beküldött h iradásnak, mert abban a presbyterium állásfoglalásáról említés sem történt. — **H. D. Fekete István.** Levelemre még mindeztideig semmi választ nem kaptam. — **F. K. Diószeg. Sz. Z. Székelyhid.** Hasonlóképen. — **Sz. B. Szalmár.** A két fatális sajtóhiba rajtam kívül álló okok miatt maradt benne, hocsánatért írom ezt a korrektor nevében. Egyetlen vigaszt nyújthatok: velem is megtörtént mikor erre a szóra didereg, e helyett gyerek, rim gyanánt ezt szedték: család és két lapban így jelent meg.

Nagytisztelendő Esperes, iskolaszéki Elnök és Igazgató urak figyelmébe!

A 321—1922. sz. Egyházkerületi közgyűlési határozattal népiskoláinknak használatra ajánlott román-magyar nyelvű iskolai nyomtatványokat famentes papírra nyomtatva raktáron tartom és azokat a következő legutányosabb áraim mellett hozom forgalomba:

Előmeneteli és mulasztási napló, íve 70 bani
Haladási napló — — — — — íve 60 bani

Ezen nyomtatványokból tetszés szerinti mennyiséget be is köthetnek, a Mulasztási Naplót kötetenként 20 Leiért, a Haladási Naplót 12 Leiért.

Értesítő könyvecske, darabja 2 lei 20 bani.

Bármely más nyomtatványokat, borítékokat, papirokat is legutányosabb áron szállíthatok és tisztelettel ajánlom jönevű könyvnyomdám szives figyelmükbe.

Nagybecsű megrendelésüket kérve és azt előre is megköszönve, vagyok

hittestvéri tisztelettel

BÉRES KÁROLY nyomdatulajdonos,
az „Egyházi és Iskolai Szemle” kiadója
Oradia-Mare - Nagyvárad, Fő-utca 14. szám.

Gyermek ruha!

Hol megérkeztek!

Bécsi fiú és gyermek ruha u. m.: fiú- és leányka kabát különlegességek.

Bel- és külföldi gyapju-szövetek, szabókellékek dús választékban.